

ศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ

AN ANALYTICAL STUDY OF IDENTITY IN THAI SONGDAM

พระมหาปริทัศน์ วรกิจโจ (ทิพย์โอสถ) และวชิรญาณ รักบิดา

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Phra Maha Paritath Vorakitjo (Thip-osot) and Wachirayan Rakkida

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College

E-mail: Paritat.Pom@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี และเพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา 2) การตีความหมาย และ 3) การสังเคราะห์เกี่ยวกับศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทเพื่อนำเสนอศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มพุทธศาสนิกชน บางพิธีก็รับความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาเสริม, ส่วนใหญ่ได้มาจากอิทธิพลหรือคติทางศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และพระพุทธศาสนา ผู้กระทำพิธีจึงจะมีความเชื่อมั่นว่าสามารถนำไปสู่ความสำเร็จ, พุทธโบราณเชื่อกันว่าความผิดปกติทั้งหลายที่เกิดขึ้นและมิได้มาจากการกระทำของมนุษย์โดยตรงแล้วถือว่าเป็นการกระทำของผีหรือวิญญาณต่าง ๆ และเหตุผลทางด้านจิตใจ ต้องการให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยเพิ่มความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน และระบบความเชื่อและศาสนาที่พบในสังคมลำสัตว์ เป็นรูปแบบพื้นฐานสุดของศาสนา แต่ละชนเผ่ามีสัตว์หรือพืชเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม, หลักธรรมที่ปรากฏในหลักฐานทางโบราณคดีตามเส้นทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชาวไทยทรงดำ คือธรรมจักร เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นพุทธศาสนาในอดีต, และธงฉัพพรรณรังสีเป็นธงแห่งพระพุทธศาสนาระหว่างชาติ คำว่า “ฉัพพรรณรังสี” แปลว่า รศมี 6 สี (พระรศมี 6 สี) ซึ่งแผ่ออกจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า

นอกจากนี้วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ถูกส่วนใหญ่จะมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อในเรื่องผีและขวัญ เป็นอันมาก เนื่องจากเชื่อว่าผีนั้นเป็นเทพยดาที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์รักษา ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อในสมัยปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) ความเชื่อว่า การให้ทานมีผล การบวงสรวงมีผล การบูชามีผล ผลวิบากของกรรมดีกรรมชั่วมี เป็นกรรมศรัทธา เชื่อกรรม เป็นวิบากศรัทธา 2) ความเชื่อความเห็นว่า มารดามีคุณ บิดามีคุณ โลกหน้ามีโลกนี้มี สัตว์ที่ตายไปแล้วเกิดมีอยู่ในร่างของศรัทธา เป็น

ตลาดโพธิสัตธา และ 3) ความเชื่อ ความเห็นว่า สมณพราหมณ์ผู้ดำเนินไปชอบปฏิบัติโดยชอบ ทำให้โลกนี้และโลกหน้าให้แจ่มแจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว สอนบุคคลอื่นให้รู้ตามมีอยู่

คำสำคัญ : อัตลักษณ์, ไทยทรงดำ, ไทยทรงดำกับอัตลักษณ์

Abstract

This research aimed to study the way of life of the Thai Song Dam community in Phetchaburi Province and analyze their way of life through the lens of Buddhist principles. The research employed a qualitative approach, utilizing three methods of analysis: (1) descriptive analysis, (2) interpretative analysis, and (3) synthesis. The study focused on examining and analyzing the identity of the Thai Song Dam people by employing content analysis techniques in conjunction with contextual examination to present their unique identity. The findings revealed that many rituals performed by Thai Song Dam Buddhists incorporate beliefs derived from Brahmanism, Hinduism, and Buddhism. Participants in these rituals often believe that such practices contribute to success. Ancient Buddhist beliefs suggest that abnormalities not directly caused by human actions are attributed to spirits or supernatural forces. Such rituals and beliefs provide psychological security and reinforce confidence in daily life. Furthermore, the religious systems observed in hunting societies serve as the most fundamental form of religion, with different tribes identifying themselves with specific animals or plants as their group symbols. Key Buddhist principles found in archaeological evidence along the propagation routes of Buddhism among the Thai Song Dam include the "Dharma Wheel" (Dharmachakra), symbolizing Buddhism in the past, and the "Six-Colored Flag" (Chabbanna Ransi), an international Buddhist emblem. The term "Chabbanna Ransi" translates to "six-colored radiance," referring to the six-colored aura emanating from the body of the Buddha.

Additionally, the Thai Song Dam way of life is closely tied to beliefs in spirits and souls, which are viewed as protective deities. These beliefs align with contemporary practices and consist of three main aspects: 1) Faith in the effects of generosity, offerings, and worship, as well as the karmic consequences of good and bad deeds, reflecting a belief in karmic law and its outcomes. 2) Belief in the virtue of parents, the existence of this life and the afterlife, and the rebirth of deceased beings, demonstrating faith in Buddhist truths and teachings. 3) Confidence in monks and ascetics who follow righteous practices and use their profound wisdom to illuminate the truth of both this world and the next, teaching others to comprehend the truth accordingly.

Keywords: Innovations, Media Development, Dvaravati Era

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไทยอันเป็นศูนย์รวมภาพลักษณ์ความเป็นไทยที่ทุกคนยอมรับ และภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย และได้สืบทอดยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติต่อกันมา ฉะนั้นบทบาทของวัฒนธรรมไทย หรือนัยหนึ่ง คือ ประเพณีพิธีกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชนชาวไทยจากครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเหนี่ยวนำอนุรักษ์และทะนุถนอมความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยให้ถาวรรักษาได้ (สุนัน อมรวิวัฒน์, 2538: 6) ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์มีอัตลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว ไม่เพียงแต่เปี่ยมคุณค่าในตัวเองเท่านั้น ยังแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของสังคมโดยรอบ ประการสำคัญ การเรียนรู้วัฒนธรรมในแบบอื่นที่ต่างออกไปจากสิ่งที่คุ้นเคยเป็นการชำระล้างอคติที่มีต่อคนกลุ่มอื่นซึ่งต่างจากตนเองได้ดี พื้นฐานความเข้าใจรากเหง้าของตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ในการข้ามผ่านไปสู่ความเข้าใจผู้อื่นรายรอบ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เรามองเห็นการแลกรับปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การเกิดขึ้น การสูญสลาย ความเหมือนและความต่างอันเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสาคร, ม.ป.ป.: 121) ซึ่งในสมัยโบราณประเทศต่างๆ นั้น ยังได้มีการตรากฎหมายข้อบังคับไว้อย่างแน่ชัดบุคคลได้มีการเคลื่อนย้ายไปมาอย่างเสรีสำหรับประเทศไทยสมัยก่อนได้เปิดโอกาสให้ชาวต่างดาวเข้าประเทศได้โดยไม่จำกัดจำนวนทั้งนี้ด้วยพระเมตตาธรรมขององค์พระมหากษัตริย์ซึ่งถือว่าเป็นพระองค์ทรงเป็นที่พึ่งของปวงชนโดยไม่เลือกชาติศาสนา ภาษาใด จึงมีชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาตั้งรกรากถิ่นฐานอาศัยอยู่ในประเทศไทยหลากหลายกลุ่มเชื้อชาติ (ทวี ธีระวงศ์เสรี, 2517: 30-31)

จากความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกลงในสังคมชาวไทยมาอย่างช้านาน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนามีประเพณี วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ให้ท้องถิ่นอื่นได้ศึกษาจากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยทรงดำในตำบลบ้านดอน สะท้อนให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา การแต่งกาย ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ เมื่อวิถีโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้สืบทอด รักษาประเพณี และวัฒนธรรมโบราณที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาหรืออาจถูกลืมเลือนไปในที่สุด ทั้งนี้ในส่วนของวิถีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอัตลักษณ์ด้านความเชื่อและพิธีกรรม ซึ่งเป็นรากฐานของวิถีการดำเนินชีวิตนั้น เป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธ จึงทำให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อดั้งเดิม กับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาอย่างกลมกลืน พิธีกรรมหลายอย่าง เช่น อธิษฐาน เสนเรื่อน การแต่งงาน และการทำบุญสารท การจัดงานศพ เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยทรงดำได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาในวิถีการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมโลกาภิวัตน์ มีการบ่อนทำลายวิถีวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมเกิดขึ้นแพร่หลายและรวดเร็ววัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาของชาวไทยทรงดำปัจจุบันจึงได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (บุญนาถ วิเชียรรัตนพงษ์, 2563: 3)

จากการศึกษาเกี่ยวกับศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของชาวไทยทรงดำอันสอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนา และ เพื่อวิเคราะห์ว่าพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางใจของชาวไทยทรงดำ โดยผู้วิจัยต้องการศึกษาในมุมมองของ อัตลักษณ์, ชาวไทยทรงดำ, ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา และอัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อชาวไทยทรงดำ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการมุ่งไปสู่การวิเคราะห์เพื่อ การวิเคราะห์อัตลักษณ์ระหว่างพระพุทธศาสนาและไทยทรงดำ, อิทธิพลตามความเชื่อระหว่างพระพุทธศาสนาและไทยทรงดำ และความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาและไทยทรงดำที่มีต่อการยึดเหนี่ยวทางจิตใจซึ่งแนวความคิดนี้จะได้รับจากข้อมูลจากคัมภีร์ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำมารวบรวม ประมวลสิ่งที่เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยในครั้งนี้ และหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาในเรื่องนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ” ผู้ศึกษาได้เตรียมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำ

ก่อนที่ชาวไทยทรงดำจะอพยพเข้ามาในประเทศไทย เป็นที่ทราบกันแล้วว่ากลุ่มชาวไทยทรงดำมีถิ่นที่อยู่อาศัยดั้งเดิมในบริเวณเมืองแถนหรือเดียนเบียนฟู ซึ่งเป็นศูนย์กลางสำคัญของแคว้นสิบสองจุไทยในเวียดนาม โดยพบหลักฐานว่า จากทางประวัติศาสตร์ทั้งจากการบอกเล่า พงศาวดาร รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ปรากฏว่ากลุ่มชาวไทยทรงดำมีการอพยพเข้ามาหลายครั้งด้วยผลของการทำสงครามเป็นส่วนใหญ่ โดยอพยพผ่านลงมาทางเวียดนามเหนือ ลาว และเข้าสู่ประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ผลจากสงครามได้กวาดต้อนผู้คนรวมถึงชาวไทยทรงดำกลับมาด้วยเป็นจำนวนมาก โดยในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองเพชรบุรีเป็นแห่งแรก

จากการที่ชาวไทยทรงดำ หรือลาวโซ่งได้เริ่มทยอยอพยพออกจากจังหวัดเพชรบุรีไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศไทย และชาวลาวโซ่งบางส่วนได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุพรรณบุรี การอพยพ เข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นครั้งเดียว แต่มีการทยอยอพยพเข้ามาหลายครั้ง (พิเชฐสายพันธ์, 2561)

นอกจากนี้ลาวโซ่งหรือผู้ไทดำ ได้อพยพลงมาจากถิ่นฐานเดิม คือ แถบบริเวณแคว้นสิบสองจุไทย และเข้าสู่ประเทศไทยด้วยเหตุผลทางสงครามหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือการอพยพครั้งแรกได้เริ่มขึ้นราว พ.ศ.2322 เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงโปรดฯให้ยกกองทัพไปตีเวียงจันทน์ พร้อมด้วยกวาดต้อนครอบครัวลาวโซ่งในเขตเมืองญวนลงมาด้วยเป็นจำนวนมาก และโปรดฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี เป็นแห่งแรก เนื่องจากเมืองเพชรบุรี มีภูมิประเทศเป็นป่าเขามากมาย และภูมิประเทศคล้ายกับบ้านเมืองเดิม คือ เมืองแฉ่ง แคว้นสิบสองจุไทย ต่อจากนั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ได้มีการกวาดต้อนครอบครัวลาวโซ่ง จากเมืองแฉ่งลงมาถวายที่กรุงเทพฯ อีกหลายครั้งได้แก่ รัชสมัยรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 5 ซึ่งได้มีการกวาดต้อนครอบครัวลาวโซ่งเข้ามากรุงเทพฯ เป็นครั้งสุดท้ายในราว พ.ศ.2430

ภาพที่ 1 แสดงเส้นทางการอพยพเข้าสู่ประเทศไทย และแสดงถิ่นทางดั้งเดิมของชาวไทยโซ่ง หรือไทยทรงดำ

ที่มา: <https://pridi.or.th/th/content/2022/08/1199>

ทุกครั้งที่ถูกกวาดต้อนมาครอบครัวลาวโซ่งต่างก็ได้ไปตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีอีกเช่นกัน แต่ต่อมาบรรดาลาวโซ่งเหล่านี้ได้กระจายกันอพยพไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าพวกลาวโซ่งรุ่นเก่า มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะกลับไปยังถิ่นฐานเดิมของตนที่เมืองแฉ่ง แคว้นสิบสองจุไทยอีกครั้ง จึงพยายามเดินทางจากจังหวัดเพชรบุรีขึ้นไปทางเหนือเรื่อยไป ครั้นถึงฤดูฝนก็หยุดพักทำนาเพื่อหาเสบียงไว้เดินทางจนสิ้นฤดูฝนจึงเดินทางต่อไป กระทั่งบรรดาคนแก่ซึ่งเป็นผู้นำทางได้ตายจากไปในระหว่างการเดินทาง บรรดาลูกหลานก็ไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ถึงที่หมายได้ จึงพากันตั้งหลักแหล่งไปตามระยะทางเป็นแห่ง ๆ ไป ทำให้มีกลุ่มลาวโซ่งกระจายกันอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ

ในประเทศไทยหลายแห่งได้แก่จังหวัดเพชรบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร เลย รวมทั้งลาว
โง่งที่กระจายกันอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ อีกหลายจังหวัด อาทิ จังหวัดกาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี พิจิตร
พิษณุโลก สุโขทัย ชุมพรและสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

2. แนวคิดและทฤษฎีของการเกิดชาวไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี

ชาวไทยทรงดำใน จังหวัดเพชรบุรี ยังคงดำรงวิถีชีวิตในรูปแบบดั้งเดิมตามความเชื่อของ
ตนเอง แต่เนื่องจากมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาเข้ามาปนด้วยทำให้ความเชื่อของชาวไทยทรงดำบางอย
างได้เปลี่ยนแปลงและสูญหายไป แม้ในปัจจุบันจะมีความพยายามในหลายภาคส่วน ต้องการอนุรักษ์และ
รื้อฟื้นบางอย่างขึ้นมาใหม่ เพื่อสื่อสารให้คนรุ่นหลังได้ทราบและตระหนักในคุณค่าและจะได้สืบทอดต่อไป
ซึ่งงานวิจัยนี้ได้แบ่งลักษณะพื้นฐานเบื้องต้นในการดำเนินชีวิตของชาวไทยทรงดำ มีดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 วิถีชีวิตด้านครอบครัว: ในอดีตครอบครัวของชาวไทยทรงดำ เป็นระบบผัวเดียวเมีย
เดียว (Monogamy) มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายที่มีขนาดใหญ่มาก มีสมาชิกหลายชั่วคนมาอยู่รวมกัน
เพื่อช่วยกันทำมาหากินโดยเฉพาะทำนา มีการลำดับเครือญาติแบบฝ่ายเดียว (Unilateral Kinship) ที่
มีพ่อเป็นใหญ่ ถือญาติทางฝ่ายพ่อเป็นสำคัญ เรียกว่า การสืบเชื้อสายหรือสืบฝ่ายพ่อ ผู้เป็นภรรยา ลูก
ชายและลูกสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน ถือสืบบรรพบุรุษฝ่ายทางพ่อ และใช้ สิ่งเดียวกันหมดเรียกว่า เป็นญาติผ
ีเดียวกันสวนลูกสาวที่แต่งงานออกไปแล้ว ต้องไปถือสืบบรรพบุรุษฝ่ายสามี และนับรวมเป็นญาติผ
ีเดียวกับฝ่ายสามี โดยมีสิทธิเข้าประกอบพิธีกรรมในครอบครัวฝ่ายสามีได้ ระบบเครือญาตินับได้ทั้งทาง
ญาติ สืบสายโลหิตเดียวกันและญาติที่มาจาก การแต่งงานสวนครอบครัวที่พ่อแม่มีลูกชายหลายคนเมื่อแต
งงานแล้วจะต้องมีลูกชายคนหนึ่งอยู่กับพ่อแม่เป็นครอบครัวใหญ่ไปจนตลอดชีวิตพ่อแม่ (อภิรักษ์น โพธิ์
สาน, 2552: 61)

ด้านที่ 2 วิถีชีวิตด้านการแต่งกาย: ชาวไทยทรงดำมีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ที่แสดง
ออกมาอย่างเป็นระเบียบแบบแผนโดยเฉพาะการแต่งกาย แบ่งแยกอย่างชัดเจนทั้งชายและหญิง ซึ่งใน
อดีตชาวไทยทรงดำจะผลิตเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายใช้เองทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การปลูกฝ้าย ปลูกหม่อนเลี้ยง
ไหม เพื่อผลิตเส้นใยและทอผ้าใช้เอง เป็นผ้าฝ้ายทอมือที่ย้อมครามจนเป็นสีดำ ซึ่งเป็นสีหลักของเสื้อผ
าทั้งหมด และใช้การปักลวดลายด้วยเส้นไหมสีขาว สีเขียว สีเหลือง สีแดง ลงบนผืนผ้าสีดำรวมด้วย
เรียกว่า เอื้อ (การปักลายผ้า) โดยปักลวดลายลงบนผาแต่เพียงสวนน้อยเท่านั้นซึ่งในการใส่เสื้อผ้า ต้องใส่
ให้ถูกต้องตามธรรมเนียม เช่น เสื้อไท มีจำนวนกระดุมหลายเม็ดเรียงกันเป็นแนวยาวลงมา ผู้ใส่ต้องติด
กระดุมให้ตรงกับรังดุมที่ถูกต้อง หากใส่กระดุมผิดตำแหน่ง จะทำให้ผู้ที่พบเห็นตำหนิได้ว่าเป็นคนขาด
ความรอบคอบและมักาย ทั้งนี้การติดกระดุมเสื้อของชาวไทยทรงดำ จะทำที่ติดกระดุมในจำนวนที่เป็นเลขคี่
เท่านั้น เช่น 9, 11, 13, 15, 19, 21, 25, 29 เม็ด เป็นต้น บางท่านอาจเย็บติด

กระดุมไว้มากถึง 49 เม็ดแล้วแต่ความชอบ ซึ่งการติดกระดุมเป็นจำนวนเลขคี่ เป็นสัญลักษณ์
เปรียบเทียบกับมาจากคำสอนดั้งเดิมเล่าสืบกันมาของบรรพบุรุษชาวไทยทรงดำ กล่าววา คนเราเกิดมา ต

างเกิดมาเพียงตัวคนเดียวถึงจะมีคู่ก็ต้องจากกันได้ จึงพึงระลึกไว้เสมอว่ามีแต่ตัวคนเดียวอย่างนี้ (สมทรง บุรุษพันธ์, 2540: 19)

ด้านที่ 3 วิถีชีวิตด้านทรงผมไททรงดำ ชาวไททรงดำเป็นผู้มีระเบียบชัดเจนในทุกเรื่องแม้กระทั่ง เรื่องทรงผมของสตรี ทรงผมของชาวไททรงดำสามารถแสดงสถานภาพของสตรีผู้นั้น ได้ว่ายังเป็นเด็กนอยไม่ถึงวัยจะมีครอบครัว เป็นสาวที่สามารถมีครอบครัวได้แล้ว กำลังไวกุขให้กับสามีที่เพิ่งตาย และเป็นมายามีตายหลายปแล้วสถานภาพทั้งหมดนั้นสังเกตได้จากทรงผม ซึ่งในอดีตโดยปกติทั้งเด็กหญิงและเด็กชายต้องถูกกลอนผมตั้งแต่เด็ก แต่เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ผู้ชายตัดผมสั้นทรงดอกกระทุมหรือทรงสูง ส่วนผู้หญิงไวกุขทรงผมตามเกณฑ์อายุสตรีไททรงดำในอดีต ทุกคนเคร่งครัดในเรื่องการไวกุขทรงผมมาก แบบของทรงผมในแต่ละช่วงอายุวัยได้ถูกกำหนดไว้ 10 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 ทรงเอี่ยมไหล สำหรับเด็กสาว อายุ 13-14 ปี เป็นทรงผมปล่อยให้ยาวประไหล่ ทรงสับปลิ้น หรือทรงสับปน

แบบที่ 2 สำหรับเด็กสาว อายุ 14-15 ปี เป็นผมยาวตลบปลิ้น ขึ้นข้างบน แล้วสับหัวไว้ที่ท้ายทอยทรงชอดดอกแคหรือทรงนกทะเล

แบบที่ 3 สำหรับเด็กสาว อายุ 15-16 ปี มัดให้เป็นจุกผมไวกุขด้านหนา ปลอยปลายผมให้หยดตกลงมา มองดูคล้ายดอกแคหรือหางนกทะเลทรงจุกตบ

แบบที่ 4 สำหรับเด็กสาวอายุ 15-16 ปี ผมมีความยาวพอจะขมวดให้เป็นก้อน แต่ยังไม่แน่น โดยเกล้าเป็นจุกไวกุขศีรษะแล้วหักทบมารวมกันไวกุขกลางศีรษะ (มองดูคล้ายกับหยอยโขง)ทรงชอดกระต๊อก

แบบที่ 5 สำหรับเด็กสาว อายุ 17-18 ปี จะมีผมที่ยาวขึ้นสามารถมัดรวบผมที่ยาวนั้น โดยใช้ผมสอดเข้าในผม ให้ชายผมไหลออกด้านขวา คล้ายกับการผูกปมเชือกเงื่อนตายโดยหย่อเอาชายผมออกมาไวกุขด้านขวาทรงชอดชอย

แบบที่ 6 สำหรับสาว อายุ 17-18 ปี ผมยาวผูกผมเป็นเงื่อนตาย ปลอยชายลงด้านซ้าย ทรงปนเกล้าชอย

แบบที่ 7 สำหรับสาว อายุ 19-20 ปี เริ่มเป็นสาวแล้ว ไกเกล้าผมไวกุขกลางศีรษะโดยผูกผมแบบเดียวกับการผูกเนกไท ให้ชายผมหย่อออกมาทางขวาทรงปนเกล้า ตวง

แบบที่ 9 สำหรับสาว อายุ 20 ปี ขึ้นไปจนถึงผู้เฒ่า ไกเกล้าผมตั้ง ไวกุขศีรษะคล้ายหูกกระต่าย หย่อชายผมลงมาด้านซ้าย ผมส่วนที่มัดไวกุขคล้ายกับการผูกหูกกระต่ายนั้น ส่วนที่เห็นเด่น เรียกว่า โมยผม

แบบที่ 10 ส่วนที่อยู่ไปทางด้านหลังเรียกว่า ตวง ซึ่ง ตวงเป็นสิ่งที่ แสดงความเป็นสาวเต็มตัว ถือว่าอยู่ในวัยที่สามารถแต่งงานได้หรือได้แต่งงานแล้ว ปนเกล้าจอน เป็นทรงผมของแม่ยาย เกลาผมเหมือนปนเกล้าตวง แต่ไม่ต้องมีตวงปนเกล้าตก หรือเรียกว่าทรงไวกุข เป็นการเกล้าผมที่ไม่ตั้งตระหง่านขึ้นรวบผมใหญ่กลมผมอยู่ด้านหลัง ไวกุขทวยหย่อ แล้วผูกด้วยเส้นฝ้ายขาว เป็นทรงผมแม่หม้ายไวกุข

ให้กับสามเณรที่ได้อายุครบสิบขวบแล้ว ซึ่งหลังจากเผาศพสามเณรและเชิญผีขึ้นเรือนแล้วจึงออกจากการไวกุขใด และในช่วงที่ไวกุขต้องทำมหรสพบนเกลาคดและนุ่งผ้าขึ้น ที่เลาะชายขึ้นสวนที่สามหรือสวนตีนขึ้นออก เมื่อไวกุขให้กับสามเณร 1 ป ไปแล้ว จึงจะสามารถตั้งบนเกลาคดขึ้นได้ แต่ถ้ามีการนำศพสามเณรไปฝังไว้นานหลายปี แล้วยังไม่ได้อายุครบสิบขวบในสวนที่สามเณรนั้น สตรีต้องคงการไวกุขอยู่เช่นนั้นจนกว่าจะเผาศพสามเณรไปแล้ว จึงจะออกจากการไวกุขใดสวนสตรีที่สามเณรเพิ่งถึงแก่กรรม โดยที่ศพยังอยู่บนบาน ไสสตรีนั้น ปล่อยผมลง และถอดเครื่องประดับออกทั้งหมด ไม่อาจจะเป็น ตางหู เข็มขัดเงินสร้อยคอ ฯ (สุมิตร ปีติพัฒน์, 2540: 32)

ด้านที่ 4 ภาษาท้องถิ่น: ชาวไทยทรงดำ มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง นับตั้งแต่ชาวไทยทรงดำอพยพเข้ามาอยู่ในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ไทยทรงดำไม่ได้มีได้จัดระบบการศึกษาขึ้นในชุมชนของตนเอง ไม่มีโรงเรียนสอนภาษาไทยทรงดำโดยตรง การสอนภาษาเป็นเพียงการถ่ายทอดในครอบครัวที่กระทำกันเองเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะสอนแต่เพียงภาษาพูดแก่ทารกที่เกิดใหม่จนสามารถพูดได้ แต่ก็ไม่ได้เน้นทางด้าน การอ่าน การเขียน ลักษณะเช่นนี้ ทำให้สมัยต่อ ๆ มา จำนวนไทยทรงดำที่สามารถอ่านเขียนหนังสือไทยทรงดำได้มีจำนวนน้อยลงทุกที เนื่องจากการถ่ายทอดภายในครอบครัวไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ เพราะไทยทรงดำส่วนมากจะดิ้นรน เพื่อการดำรงชีวิต ใช้เวลาในการประกอบอาชีพมากกว่าที่จะสอนหนังสืออย่างจริงจัง ปัจจุบันจึงมีชาวไทยทรงดำที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป บางคนเท่านั้นที่ยังพอสามารถ อ่าน เขียน ภาษาไทยทรงดำได้ ประกอบกับตำราที่เป็นภาษาไทยทรงดำมีให้อ่านน้อยมาก ส่วนมากจะมีเป็นตำนานเก่า ๆ ตำรายาแผนโบราณ และบทขับกล่อมตอบโต้กันระหว่างหญิงกับชาย เมื่อมีงานประจำปี หรือเทศกาลเดือนห้าหน้าสงกรานต์ ไทยทรงดำที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ หลายคนพูดภาษาไทยทรงดำเกือบไม่ได้เลย แม้แต่ภายในกลุ่มชาวไทยทรงดำ บางชุมชนก็ไม่ค่อยพูดภาษาไทยทรงดำด้วยกันแล้ว บางกลุ่มก็พูดผสมกันระหว่างภาษาไทยทรงดำกับภาษาไทยกลาง ภาษาไทยทรงดำนี้ มีสำเนียงคล้ายกับภาษาลาวเวียงจันทน์ ไทยอีสาน ไทยเหนือมีตัวหนังสือลาวและไทยเหนือ ภาษาไทยทรงดำมีลักษณะไม่แตกต่างไปจากภาษาไทยกลาง กล่าวคือมีลักษณะเป็นคำโดด พยางค์เดียว เช่น คำว่าอ้าย เอ็ม แลง งาม ช่ง เสื่อ เสื่อ สาด เป็นต้น ถ้าจะมีคำหลายพยางค์ก็เอาคำโดดมาผสมกัน เช่น ช่งฮี-กางเกงขายาว ลูก-ลูกคนแรก กกแนน-บุญแต่ปางก่อน ผ้าอ้าย-ผ้าซิ่น เอื้อนอ้าย- เรือนไม้ดี (ไม่เป็นมงคล) และไม่มีเสียงควบกล้ำ เช่น คำว่า ปลา ไทยทรงดำออกเสียงว่า ปา หรือโตปา, พร้อมออกเสียงว่า ป้อม, กลางคิ่น ออกเสียงว่า กางกิ่น เป็นต้น คำบางคำไม่อาจจะเขียนวรรณยุกต์ในภาษาไทยกำกับกับการออกเสียงให้ตรงกับการออกเสียงในภาษาไทยทรงดำได้ เช่น คำว่า “เจือ” ออกเสียงหนักเบาและเน้นสำเนียงแล้ว คำนี้คำเดียวใช้วรรณยุกต์สามัญแล้ว ก็แปลได้หลายความหมาย คำนี้ แปลว่า ขวน ในประโยคว่า “เจือกันมา” ขวนกันมา แปลว่า เครือเถา ประโยคว่า “เจือเถาวัลย์ เจือกล้วย” แปลว่า เชื้อสาย ประโยคว่า “เจือผู้ท้าว” แปลว่า เชื้อ ในประโยคว่า “เหลือเจือ” แปลว่า เหลือเชื้อ หรืออย่างคำว่า “ ปี ” วรรณยุกต์สามัญออกเสียงสำเนียงต่างกัน จะมีความหมายได้หลายความหมาย ดังนี้ หมายถึง ปี (เวลา 12 เดือน) แปลว่า พี่ แปลว่า อ้วน (เน้นเสียง

หนัก) แปลว่า ปลีกกล้วย (เสียงต่ำลง) หรือ อย่างบางคำ เช่น คำว่า ลูกสะไภ้ ไม่อาจจะเขียนคำออกเสียงในภาษาไทยให้ตรงได้จะเขียนได้อย่างใกล้เคียงก็เพียง ลูกเป้า เท่านั้น (มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2565: ออนไลน์)

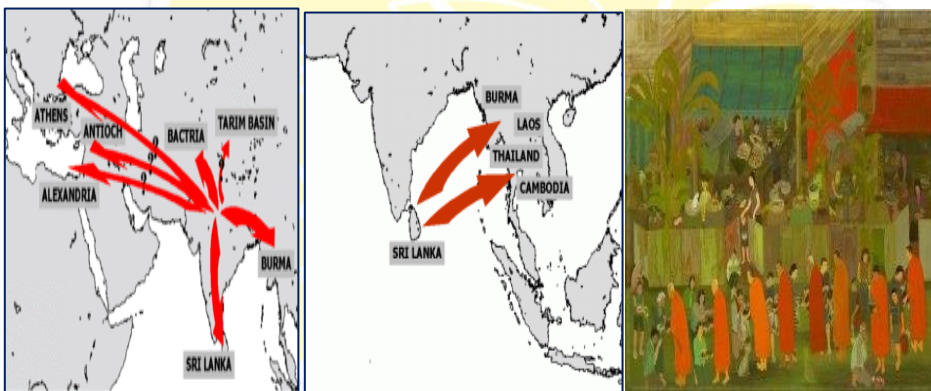
3. เส้นทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชาวไทยทรงดำ ในจังหวัดเพชรบุรี

ยังไม่มีการระบุแน่ชัดว่า เส้นทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากส่วนใด โดยจากการสันนิษฐานว่า เส้นทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชาวไทยทรงดำ ในจังหวัดเพชรบุรี มีพื้นเพมาจากประเทศลาวถือเป็นประเทศพี่น้องกับไทย มีวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างกันนัก เนื่องจากเคยเป็นพี่น้องกันมาแต่โบราณ ทือพยพมาจากจีน เมื่อตอนอยู่ในอาณาจักรอ้ายลาว เมื่อประมาณ พ.ศ. 612 ก็ได้หนีภัยพุทธศาสนาแบบมหายานมาก่อน เมื่อถูกจีนรุกราน จึงได้อพยพมาอยู่ในเมืองล้านช้างประมาณ พ.ศ. 1290 ก็กลับมาเป็นนับถือผีสงเวทาดังเดิมอีก พุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้างในยุคนี้ กล่าวคือพระนางแก้วยอดฟ้าพระมเหสีผู้ทรงเคยนับถือพุทธศาสนามาก่อน เมื่อครั้งอยู่ในเมืองขอมทรงเห็นประชาชนนับถือผีสงเวทาด และฆ่าสัตว์บูชาเช่นสรวง จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าฟ้ารุ่งไปอัญเชิญพระพุทธศาสนามาเผยแผ่ในอาณาจักรล้านช้าง พระเจ้าฟ้ารุ่งทรงเห็นด้วย จึงให้ทูตไป ทูลขออนุญาตพระสงฆ์เขมรเข้ามาเผยแผ่ในประเทศลาว และพระนางยังได้ขอร้องทางเขมรได้จัดส่งพระสงฆ์มาประกาศศาสนาแบบเถรวาท ซึ่งมีพระมหาปาสาณเจ้าเป็นประมุข เข้ามาเผยแผ่ในล้านช้าง ต่อมาเมื่อเจ้าสุวรรณหงส์ขึ้นเสวยราชย์เมื่อ พ.ศ. 1895-1896 ทรงมีพระ โอรส 6 พระองค์ ใน 6 พระองค์นั้น เจ้าฟ้ารุ่งมีลักษณะผิดแผกจากพระโอรสองค์อื่น คือมีฟันและลิ้นเป็นสีดำ ไทหร่านายว่าเป็นกาลกิณีจึงได้นำไปลอยแพ บังเอิญแพได้มาถึงเมืองขอม (กัมพูชา) ได้รับการเลี้ยงดูจากพระมหาปาสมันตเถระ ต่อมาได้เข้าถวายตัวเป็นมหาดเล็กในราชสำนักของพระเจ้าอินทปัตถ์ และได้อภิเษกสมรสกับพระธิดาของพระเจ้าอินทปัตถ์ พระนามว่า พระนางแก้วยอดฟ้า (ฟ้าหญิงคำหยาด)ต่อมาบิดาให้ไปตีเมืองล้านช้าง และสามารถยึดเมืองล้านช้างได้ในปี พ.ศ. 1896 แล้วขึ้นครองราชย์ เป็นกษัตริย์องค์ที่ 23 ของราชวงศ์ล้านช้าง ทรงพระนามว่า พระเจ้าฟ้ารุ่งแห่งลัทธิธรรมาธิปไตยออกปกครองอย่างกว้างขวาง

พุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้างในยุคนี้ กล่าวคือพระนางแก้วยอดฟ้าพระมเหสีผู้ทรงเคยนับถือพุทธศาสนามาก่อน เมื่อครั้งอยู่ในเมืองขอมทรงเห็นประชาชนนับถือผีสงเวทาด และฆ่าสัตว์บูชาเช่นสรวง จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าฟ้ารุ่งไปอัญเชิญพระพุทธศาสนามาเผยแผ่ในอาณาจักรล้านช้าง พระเจ้าฟ้ารุ่งทรงเห็นด้วย จึงให้ทูตไป ทูลขออนุญาตพระสงฆ์เขมรเข้ามาเผยแผ่ในประเทศลาว และพระนางยังได้ขอร้องทางเขมรได้จัดส่งพระสงฆ์มาประกาศศาสนาแบบเถรวาท ซึ่งมีพระมหาปาสาณเจ้าเป็นประมุข เข้ามาเผยแผ่ในล้านช้าง

พระพุทธศาสนาจึงได้เผยแผ่มาสู่ประเทศลาว และได้รับการอุปถัมภ์อย่างดีจากพระเจ้าฟ้ารุ่ง เนื่องจากพระเจ้าฟ้ารุ่งเคยได้รับอุปการะจากพระมหาปาสาณเถระเมื่อครั้งทรงพระเยาว์ด้วย พระมหาปาสาณเถระและคณะได้เดินทางออกจากเมืองกัมพูชา เมื่อปี พ.ศ. 1902 ไปตามลำดับจนถึงเมือง

แกพร้อมกับนำเอาพระพุทธรูปปางห้ามญาติ ชื่อ พระบาง และพระไตรปิฎกไปด้วยเพื่อที่จะถวายแก่พระเจ้าฟ้าจัม เมื่อคณะสงฆ์เดินทางมาถึงเวียงจันทน์ เจ้าเมืองจันทน์ได้มีมนต์พักสมโภชพระบางอยู่ 3 คืน 3 วัน แล้วคณะสงฆ์ก็เดินทางต่อไปยังเวียงคำ อารามพระเถระไปในเมือง ประชาชนได้มาสวมโภชนพระบางกัน 3 คืน 3 วัน ครั้นจะเดินทางต่างปรากฏว่าพระพุทธรูปไม่สามารถยกไปได้ จึงเสี่ยงทายว่าเทวดาอารักษ์คงปรารภจะให้พระบางอยู่ที่เวียงคำพระเถระและผู้ติดตาม ได้มีเดินทางไปยังเมืองเชียงทอง ครึ่งถึงเชียงทอง ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าฟ้าจัมและพระมเหสี พระเถระและคณะจึงได้เผยแผ่พุทธศาสนาในลาว จนเจริญรุ่งเรืองประดิษฐานมั่นคงสืบมา (ธรรมะไทย, 2565: ออนไลน์) ในส่วนของเส้นทางการเผยแผ่พระพุทธรูปในประเทศไทย สู่จังหวัดเพชรบุรี ได้มีข้อมูลโดยมีเนื้อความว่า พระพุทธรูปต่างผ่านกาลเวลามาเนิ่นนานนับพันปี จนกลายเป็นศาสนาหลักศาสนาหนึ่งของโลกได้ นอกจากจะอาศัยพระธรรมอันลึกซึ้งคัมภีร์ภาพแล้ว ยังเป็นเพราะการจัดการคำสอนในพระพุทธรูปอันเยี่ยมยอด และการเผยแผ่พระพุทธรูปด้วยความเพียร ของพุทธสาวกทั้งหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอีกด้วย การเผยแผ่พระพุทธรูปออกจากชมพูทวีปไปยังดินแดนต่างๆ นั้น ได้รับการอุปถัมภ์จาก พระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อช่วงพุทธศตวรรษที่ 3 การเดินทางเพื่อเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้าแบ่งออกเป็น 9 สาย โดย พระโสณะ และพระอุตตระ ได้จาริกมายังดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเชื่อกันว่าคือดินแดนอันประกอบด้วย ประเทศไทย ลาว เขมร พม่า มาเลเซีย และศรีลังกาในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 แสดงเส้นทางการเผยแผ่พระพุทธรูปในอดี
ที่เชื่อมโยงกับเส้นทางเผยแผ่พระพุทธรูปของชาวไทยทรงดำ
ในจังหวัดเพชรบุรี (เรือนชูอร, 2565: ออนไลน์)

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอยะบอย จังหวัดเพชรบุรี (Documentary Research) ทั้งในส่วนของการเป็นหลักการแนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติการ มีวิธีการและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ ข้อมูลจากศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ

2) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ และตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำอันสอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) 2) การตีความหมาย (Interpretation) และ 3) การสังเคราะห์ (Synthesis) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำอันสอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำอันสอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ถูกส่วนใหญ่มองมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อในเรื่องผีและขวัญ เป็นอันมากเนื่องจากเชื่อว่าผีนั้นเป็นเทพยดาที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์รักษา ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อในสมัยปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) ความเชื่อว่า การให้ทานมีผล การบวงสรวงมีผล การบูชามีผล ผลวิบากของกรรมดีกรรมชั่วมี เป็นกรรมศรัทธา เชื่อกรรม เป็นวิบากศรัทธา 2) ความเชื่อ ความเห็นว่า มารดามีคุณ บิดามีคุณ โลกหน้ามีโลกนี้มี สัตว์ที่ตายไปแล้วเกิดมีอยู่ในแง่ของศรัทธา เป็นตถาคตโพธิสัทธา และ 3) ความเชื่อ ความเห็นว่า สมณพราหมณ์ผู้ดำเนินไปชอบปฏิบัติโดยชอบ ทำให้โลกนี้และโลกหน้าให้แจ่มแจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว สอนบุคคลอื่นให้รู้ตามมีอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ทิศา สีหมากสุก (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ : กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปลง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า ไทยทรงดำตำบลหนองปลง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องผีขวัญ ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม และความเชื่อเกี่ยวกับบมดมนต์ โดยที่ผีบรรพบุรุษ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำมากที่สุด ความเชื่อในพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปร่ง ในรุ่นปัจจุบัน แบ่งได้เป็น 6 เรื่อง ได้แก่ ความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด ความเชื่อในช่วงวัยเด็ก ความเชื่อในช่วงวัยรุ่น ความเชื่อในช่วงวัยผู้ใหญ่ ความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการตายและหลังการตาย ปัจจัยภายในที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ครอบครัว ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติความสามัคคี การมีผู้นำชุมชนที่ใส่ใจกับความเป็นไทยทรงดำ และระบบเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ระบบการปกครองของบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย ระบบการศึกษาในโรงเรียนเทคโนโลยีสื่อสารและการโทรคมนาคม ส่วนปัจจัยภายในที่จะเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมในครอบครัว สภาพแวดล้อมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ทำให้เปลี่ยนแปลง ได้แก่ เหตุการณ์

บ้านเมืองในแต่ละยุคสมัยความเจริญทางด้านการศึกษาคติความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเจริญทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข ความเจริญทางเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านสังคมและชุมชน

2. การวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มพุทธศาสนิกชน บางพิธีก็รับความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาเสริม, ส่วนใหญ่ได้มาจากอิทธิพลหรือคติทางศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และพระพุทธศาสนา ผู้กระทำพิธีมักมีความเชื่อมั่นว่าสามารถนำไปสู่ความสำเร็จ, พุทธโบราณเชื่อกันว่าความผิดปกติทั้งหลายที่เกิดขึ้นและมีได้มาจากการกระทำของมนุษย์โดยตรงแล้วถือว่าเป็นการกระทำของผีหรือวิญญาณต่าง ๆ และเหตุผลทางด้านจิตใจ ต้องการให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยเพิ่มความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน และระบบความเชื่อและศาสนาที่พบในสังคมล้าสมัย เป็นรูปแบบพื้นฐานสุดของศาสนา แต่ละชนเผ่ามีสัตว์หรือพืชเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม, หลักธรรมที่ปรากฏในหลักฐานทางโบราณคดีตามเส้นทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชาวไทยทรงดำ คือธรรมจักร เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นพุทธศาสนาในอดีต, และธงฉัพพรรณรังสี เป็นธงแห่งพระพุทธศาสนาระหว่างชาติ คำว่า “ฉัพพรรณรังสี” แปลว่า รัศมี 6 สี (พระรัศมี 6 สี) ซึ่งแผ่ออกจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญนาค วิเชียรรัตนพงษ์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนาในตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนา ในตำบลบ้านดอนอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำที่เกิดขึ้นได้จาก ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นทอดๆ ถึงสังคมต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไป ชาวไทยทรงดำยังรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามเอาไว้ 2) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนา ในตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ชาวไทยทรงดำเป็นผู้ที่นับถือศาลเจ้าพ่อ ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ชาวไทยทรงดำเชื่อว่าผีประจำหมู่บ้าน หรือเจ้าพ่อสามารถฟังเพื่อให้ช่วยคุ้มครองและปกป้องและขจัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่พวกเขาได้ และ 3) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนา ในตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำโดยส่วนใหญ่ แล้วเป็นประเพณีและพิธีกรรมที่ผูกพันกับความเชื่อก่อนข้างมาก ประเพณีและพิธีกรรมที่เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความเชื่อของชาวไทยทรงดำในด้านต่างๆ จึงมีการผสมผสานกันระหว่างประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ถูกส่วนใหญ่มักมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อในเรื่องผีและขวัญ เป็นอันมาก เนื่องจากเชื่อว่าผีนั้นเป็นเทพยดาที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์รักษา ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อในสมัย

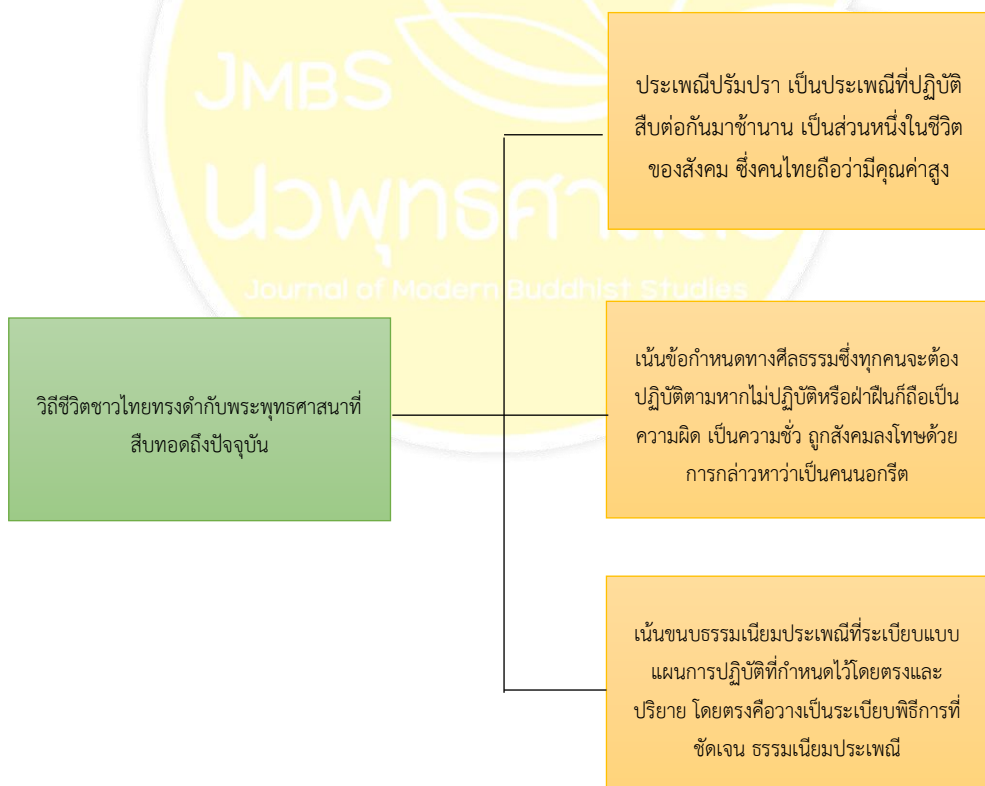
ปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) ความเชื่อว่า การให้ทานมีผล การบวชสรงมีผล การบูชามีผล ผลวิบากของกรรมดีกรรมชั่วมี เป็นกรรมศรัทธา เชื่อกรรม เป็นวิบากศรัทธา 2) ความเชื่อ ความเห็นว่า มารดามีคุณ บิดามีคุณ โลกหน้ามีโลกนี้มี สัตว์ที่ตายไปแล้วเกิดมีอยู่ ในแง่ของศรัทธา เป็นตถาคตโพธิสัทธา และ 3) ความเชื่อ ความเห็นว่า สมณพราหมณ์ผู้ดำเนินไปชอบปฏิบัติโดยชอบ ทำให้โลกนี้และโลกหน้าให้แจ่มแจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว สอนบุคคลอื่นให้รู้ตามมีอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ทิศา สีหมากสุก (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำ : กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปลง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า ไทยทรงดำตำบลหนองปลง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องผีขวัญ ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม และความเชื่อเกี่ยวกับมดมนต์ โดยที่ผีบรรพบุรุษ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของไทยทรงดำมากที่สุด ความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง ในรุ่นปัจจุบัน แบ่งได้เป็น 6 เรื่อง ได้แก่ ความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด ความเชื่อในช่วงวัยเด็ก ความเชื่อในวัยรุ่น ความเชื่อในช่วงวัยผู้ใหญ่ ความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการตายและหลังการตาย ปัจจัยภายในที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ครอบครัว ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติความสามัคคี การมีผู้นำชุมชนที่ใส่ใจกับความเป็นไทยทรงดำ และระบบเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ระบบการปกครองของบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย ระบบการศึกษาในโรงเรียนเทคโนโลยีสื่อสารและการโทรคมนาคม ส่วนปัจจัยภายในที่จะเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมในครอบครัว สภาพแวดล้อมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ทำให้เปลี่ยนแปลง ได้แก่ เหตุการณ์บ้านเมืองในแต่ละยุคสมัยความเจริญทางด้านการศึกษาคติความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเจริญทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข ความเจริญทางเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านสังคมและชุมชน

2) การวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มพุทธศาสนิกชน บางพิธีก็รับความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์เข้ามาเสริม, ส่วนใหญ่ได้มาจากอิทธิพลหรือคติทางศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และพระพุทธศาสนา ผู้กระทำการพิธี มักจะมีความเชื่อมั่นว่าสามารถนำไปสู่ความสำเร็จ, พุทธโบราณเชื่อกันว่าความผิดปกติทั้งหลายที่เกิดขึ้นและมิได้มาจากการกระทำของมนุษย์โดยตรงแล้วถือว่าเป็นการกระทำของผีหรือวิญญาณต่าง ๆ และเหตุผลทางด้านจิตใจ ต้องการให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยเพิ่มความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน และระบบความเชื่อและศาสนาที่พบในสังคมล้าสัตว์ เป็นรูปแบบพื้นฐานสุดของศาสนา แต่ละชนเผ่ามีสัตว์หรือพืชเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม, หลักธรรมที่ปรากฏในหลักฐานทางโบราณคดีตามเส้นทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของชาวไทยทรงดำ คือธรรมจักร เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นพุทธศาสนาในอดีต, และธงฉัพพรรณรังสี เป็นธงแห่งพระพุทธศาสนาระหว่างชาติ คำว่า "ฉัพพรรณรังสี" แปลว่า รศมี 6 สี (พระรศมี 6 สี) ซึ่งแผ่ออกจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญนาค วิเชียรรัตนพงษ์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนาในตำบลบ้านดอน อำเภ่อู้อทอง จังหวัดสุพรรณบุรี" โดยผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนชนไทยทรงดำตามหลัก

พระพุทธศาสนา ในตำบลบ้านดอนอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำที่เกิดขึ้นได้จาก ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นทอดๆ ถึงสังคมต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไป ชาวไทยทรงดำยังรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามเอาไว้ 2) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนา ในตำบลบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ชาวไทยทรงดำเป็นผู้ที่นับถือศาลเจ้าพ่อ ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ชาวไทยทรงดำเชื่อว่าผีประจำหมู่บ้าน หรือเจ้าพ่อสามารถฟังฟังเพื่อให้ช่วยคุ้มครองและปกป้องและขจัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่พวกเขาได้ และ 3) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนา ในตำบลบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำโดยส่วนใหญ่ แล้วเป็นประเพณีและพิธีกรรมที่ผูกพันกับความเชื่อค่อนข้างมาก ประเพณีและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความเชื่อของชาวไทยทรงดำในด้านต่างๆ จึงมีการผสมผสานกันระหว่างประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “ศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ” มีรายละเอียดตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ” ผู้วิจัยได้กำหนดข้อเสนอแนะไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในงานวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ควรมีการนำหลักการและแนวคิดการ ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านพุทธศาสตร์ควรมีนโยบายนำการวิจัยทางอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ของชาวไทยทรงดำ ไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำต่อไปในแต่ละพื้นที่ 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายการนำการวิจัยทางพุทธศาสตร์ควรมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำไปประยุกต์ใช้ และนำมาทำประโยชน์โดยแบ่งแยกพื้นที่ในการศึกษา

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านพุทธศาสตร์ควรส่งเสริมให้นิสิตนำการวิจัยทางอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ชาวไทยทรงดำไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำต่อไป 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้บุคลากรนำการวิจัยทางพุทธศาสตร์และควรมุ่งเน้นทางอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ชาวไทยทรงดำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการศึกษาหัวข้อ ประกอบด้วย 1) ควรนำไปศึกษาในประเด็นเรื่องการวิจัยทางพุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ ให้เห็นภาพเกี่ยวกับอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ของชาวไทยทรงดำ โดยใช้วิธีการต่างเช่น การเล่าเรื่อง หรือการนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรนำไปศึกษาในประเด็นเรื่องการวิจัยทางพุทธศาสตร์ตามแนวทางอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ของชาวไทยทรงดำ มีคุณค่าต่อชุมชน และคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ทิศา สีมากสุก (2558). “วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ : กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปรัง อำเภอยะบอย จังหวัดเพชรบุรี”.
- วิทยานิพนธ์การศึกษาตามปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวี ธีระวงศ์เสรี (2517). สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ธรรมะไทย (2565). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ลาว. สืบค้นข้อมูลจาก <http://www.dhammathai.org/thailand/missionary/laos.php>.

- บุญนาค วิเชียรรัตนพงษ์ (2563). “การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำตามหลักพระพุทธศาสนา ในตำบลบ้านดอน อำเภอดู่ตอง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พิเชฐ สายพันธ์ (2561). พลวัตในจักรวาลทัศน์และโลกทัศน์ของลาวโซ่ง/ไทดำจากพิธีกรรมความตาย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (2565). ไทยทรงดำ: วัฒนธรรมด้านภาษาท้องถิ่น. สืบค้นข้อมูลจาก <https://ipf.or.th/?p=237>
- เรือนชูร (2565). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. สืบค้นข้อมูลจาก <https://nooornchurue.wordpress.com/2013/09/11/>
- สมทรง บุรุษพัฒน์ (2540). สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ไทโซ่. นครปฐม: สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสาคร (มปป.). สมุทรสาคร สายน้ำวัฒนธรรมแห่งชาติพันธุ์. บรรณาธิการ.
- สุนน อมรวิวัฒน์ (2538). ความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร ปิติพัฒน์ (2540). ลาวโซ่ง: พลวัตของระบบวัฒนธรรมในรอบสองศตวรรษ. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิญวัฒน์ โพธิ์สาน (2552). สารัตถะคติความเชื่อและพิธีกรรมลาวโซ่ง. มหาสารคาม: หจก.อภิชาติการพิมพ์.